

Sociálny status

Sociálny status môžeme definovať ako pozíciu jedinca alebo istej skupiny v rámci spoločnosti. Každý člen spoločnosti v tejto zastáva rôzne pozície. Tieto pozície však nie sú rovnocenné. Niektoré sú dôležitejšie a niektoré menej dôležité. Dôležitosť súvisí aj s mierou ocenenia jednotlivca v rámci spoločnosti. (Inakšie oceníme upratovačku a ináč lekárku). Funkcia, alebo pozícia ktorú člen spoločnosti zastáva ho zároveň začleňuje do istého spoločenského statusu. Pojem „status“ pritom pochádza z latinského slova „status“ čo v slovenčine znamená „stav“, „postoj“, „pomery“ alebo „blahobyť“. Všetky tieto významy vystihujú status veľmi presne. Status je nevyhnutne spojený aj s hierarchiou v spoločnosti. Všetky vyspelé civilizácie používali alebo používajú jasnú a presne stanovenú hierarchiu. Len vďaka hierarchii je možné spoločnosť rozvíjať.

Status jednotlivca určuje význam skupiny, v ktorej je členom. Ak táto skupina vyvoláva silnú motiváciu jej členov na adekvátnu pozíciu v nej je to skupina veľmi atraktívna pre spoločnosť. Každý sociálny status je spojený s istými právami a povinnosťami, ktoré vyplývajú z pozície, ktorú dotýčny jedinec zastáva. So sociálnym statusom je spojená aj prestíž, ktorú jedinec v spoločnosti vďaka svojmu statusu získa. Táto prestíž zároveň prezrádza, aký podiel na moci, na riadení skupiny alebo spoločnosti jedinec má.

W.L. Warner rozlišuje 2 druhy sociálneho statusu

1. **Objektívny status** – je to taký druh sociálneho statusu, ktorý sa prejavuje predovšetkým materiálnymi hodnotami, ktoré sú jednotlivcovi pridelené. Jedná sa o výšku jeho mesačných (alebo ročných) príjmov, veľkosť majetku alebo kvalitu života. Predstavuje teda statky, ktoré sú istému jedincovi, vďaka jeho statusu prístupné.
2. **Subjektívny status** – je to status, ktorý sa prejavuje v nemateriálnej rovine – predovšetkým v rovine sociálnych interakcií. Tento status je prejavovaný ostatnými členmi spoločnosti v spoločných vzťahoch a spoločnom spolužití. Je to prejav úcty, obdivu, i vďaky.

Už keď sa človek narodí stáva sa členom ľudskej spoločnosti. Už narodením získava isté postavenie a tiež sociálny status. Ľudská spoločnosť je organizovaný systém vzťahov, do ktorého sa jedinec musí začleniť. V spoločnosti preto rozlišujeme niekoľko druhov statusov a to sú nasledovné:

1. **Vrodený status** – je to status, ktorý človek získava už narodením. Tento status priraduje človeku isté biologické danosti. Rozumieme tým pohlavie (muž, žena) alebo rasu (europoidná rasa, mongoloidná rasa, australoidná rasa.....). V istých kultúrach sa práve vrodený status stáva tým najdôležitejším - jedinci mužského pohlavia majú vyšší status ako jedinci ženského pohlavia. Takúto diskrimináciu nájdeme napr. v arabských krajinách.

2. **Status nadobudnutý** – je to status, ktorý jedinec získa počas svojho života. Tento status je podmienený sociálnymi aktivitami, ktoré sú nevyhnutné na získanie istej pozície a teda aj požadovaného statusu. Vďaka svojej aktivite jedinec získava v rámci istej skupiny istú pozíciu a s ňou súvisiace privilégiá a povinnosti, ktoré určujú jeho status. Je to jediný druh statusu, ktorý človek môže ovplyvniť svojou sociálnou aktivitou.

3. **Askriptívny status (pripísaný)** - je to status, ktorý človek získa na základe istých sociálnych okolností či sociálneho stavu, v ktorom sa nachádza. Takouto okolnosťou alebo stavom môže byť vek, dedičstvo alebo narodenie sa do istej kasty či spoločenskej vrstvy. Všetko sú to také okolnosti, ktoré človek sám nedokáže ovplyvniť. Tento status človek teda získa bez svojho pričinenia. Askriptívny status môže byť zvýhodňujúci i znevýhodňujúci. Tento status sa dá dobre pozorovať napríklad v monarchiách, kde po smrti svojich rodičov deti získajú majetok aj titul. Toto dedenie ich askriptívny status zvýši.

Pri sociálnom statuse významnú úlohu zohrávajú aj takzvané „sociálne symboly“. Pomocou týchto sociálnych symbolov sa dá určiť výška sociálneho statusu. Symbolom môže byť napr. v práci oddelená kancelária, alebo lepšie vybavený pracovný stôl, či miesto výkonu práce jedinca. Vrodený, nadobudnutý a aj askriptívny status sa navzájom prekrývajú a tvoria tzv. celkový status. Tento status nie je statický a neustále sa mení podľa toho ako sa menia jednotlivé statusy. Každý status sa môže meniť, čo je dané tak fyzickými ako aj psychickými danosťami jednotlivca. Status napr. u pohlavia sa líši podľa toho, ako človek rastie a mení svoje fyzické ako aj psychické danosti – napr. iný je status chlapca – batolaťa, chlapca v školskom veku, dospelého chlapca, alebo ženatého muža. Rovnako aj vekový status sa mení podľa veku. Vyšší vekový status má starší muž ako mladík.

Zopakujte si:

1. Ako definujeme sociálny status?
2. Ako rozdeľujeme sociálny status podľa W.L. Warnera? Vysvetli!
3. Aký je to vrodený status?
4. Prečo jednotlivec nedokáže ovplyvniť svoj askriptívny status?
5. Aký je to subjektívny status?
6. Aké sú to sociálne symboly?

Použitá literatúra:

Kol. autorov; Občianska náuka – Náuka o spoločnosti; Enigma; Nitra; 2005; ISBN 80-85471-71-X;